

A scenic view of a rural landscape. A paved road with white lane markings leads from the foreground into the distance. The road is flanked by tall grasses and green fields. In the background, a village is visible, featuring a church with a steeple and a tall, white industrial silo. The sky is clear and blue.

KLEMENSKER

UDVIKLINGSPLAN 2022 - 2030

INDHOLD

- FORMÅL OG BAGGRUND
- VELKOMMEN TIL VORES KLEMENSKER
- MENNESKENE
- BYEN
- HISTORIEN
- ERHVERVET
- NATUREN
- FORENINGER OG FÆLLESSKABER
- KOMMUNIKATION
- EKSISTERENDE KVALITETER OG MØDESTEDER
- UDFORDRINGER OG VISION
- VORES VISIONER
- INDSATSER
- NEDSLAG
- EN DEL AF NOGET STØRRE
- KOLOFON

KLEMENSKER

LAND- & BYFORENING

Klemensker er livet

FORMÅL OG BAGGRUND

Dette er en udviklingsplan for Klemensker land og by. Udviklingsplanen er udarbejdet af Center for Regional- og Turismeforskning gennem inddragelse af lokale borgere og foreninger og i samarbejde med Bornholms Regionskommune.

Udviklingsplanen skal synliggøre stedbundne kvaliteter og pege på tiltag til udvikling af Klemensker, der er realistiske at gennemføre og som kan forbedre det sociale liv, foreningslivet, friluftslivet, erhvervslivet, og generelt være til glæde for lokalsamfundet, besøgende og turister.

Ved at aktivere og inddrage borgerne i udarbejdelsen af udviklingsplanen er det målet at skabe et grundlag, som både lokalsamfundet og Bornholms Regionskommune kan stå på i indsatsen for at udvikle Klemensker land og by.

VELKOMMEN TIL VORES KLEMENSKE

Klemensker ligger midt inde på Bornholm, og herfra udgår fem landeveje til resten af øen.

Det gør at vi er et naturligt samlingssted og vi har et stort opland inde på øen, som vi forsyner med privat og offentlig service og dagligvarer.

Simblegårdsvej

Splittesgårdsvej

Sct Klemensgade

Stadionvej

Klemens Storegade

Nygade

Søndergade

Brogade

Lindelvej

Brogade

Sosemde

Aarsballillevej

VELKOMMEN TIL VORES KLEMENSKER

Vi er **FAMILIERNES BY** fordi:

*"Børnefamilierne trækker
bedsteforældrene med "*

*"Vi har tanker om både flere
boliger og nye faciliteter, for vi er
en by for alle generationer"*

MENNESKENE

Der bor 1.516 indbyggere i Klemensker sogn (2021), heraf lidt flere mænd end kvinder. Befolkningstallet faldt kraftigt i årene 2011-16, men har nu stabiliseret sig og er siden 2016 gået frem især for kvinder. Til gengæld er tilbagegangen for børn (-10%) og unge (-15%) desværre fortsat i de seneste år.

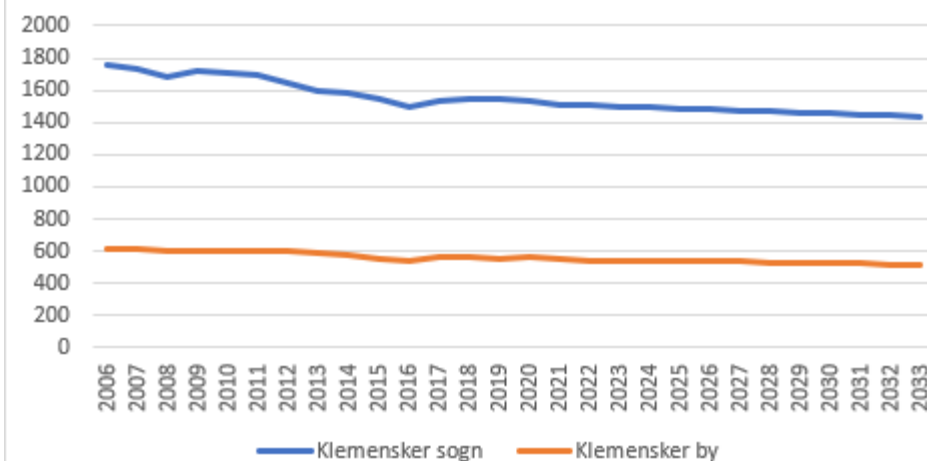
Prognoserne viser heldigvis at faldet er stagneret og vi vil fremover ikke blive færre end vi er nu.

Gennemsnitsalderen i Klemensker er 45,6 år. Det er under gennemsnittet for Bornholm på 48,4 år. Klemensker er et af de yngste sogne på Bornholm.

	Personer 2021	Procent	Udvikling 2016-21
I alt	1516	100	0,8
Heraf			
Mænd	769	50,7	-0,8
Kvinder	747	49,3	2,5
Børn	206	13,6	-10,4
Unge 15-19 år	91	6,0	-15,0
20-64 år	852	56,2	0,2
65 og ældre	367	24,2	15,8
Gennemsnitsalder	45,6 år	-	-
Antal tilflyttede 2015-20	998	-	-
Antal fraflyttede 2015-20	1038	-	-

Befolkningsudvikling 2006-33

BYEN

Vi er den største by i 4-KLØVER-KLYNGEN, som er et samarbejde mellem Aarsballe, Klemensker, Nyker og Rø.

Vi har mange faciliteter inde i byen og et veludviklet stisystem rundt om byen og til Rø, hvor vi desuden har en naturlig kirkelig tilknytning, idet vi har fælles menighedsråd og præst.

Klemensker skole blev lukket i 2011 og siden har vi haft ambitioner om at en fremtidig folkeskole igen placeres i byen. Til trods for at børnene nu går på 6-7 forskellige skoler på Bornholm tiltrækker vi fortsat børnefamilier.

Det skyldes ikke mindst hallen og de omkringliggende sports- og fritidsfaciliteter, samt lave boligpriser. Det har desuden vist sig, at børnefamilierne ofte trækker bedsteforældrene med. Derfor betegner vi os selv som **'familiernes by'**.

Der ligger mange planer og udviklingspotentialer for byen. Ét af dem er at finde nye anvendelser til det tidligere erhvervsområde med BAF-bygningen, der ligger centralt i forhold til de fem trafikårer, der krydser byen.

HISTORIEN

Klemenskers oprindelige centrum var på områdets højeste punkt ved kirken og kroen. Senere udviklede byen sig omkring jernbanen og stationen længere mod øst.

Lukning af butikker og placering af en større dagligvarebutik i den sydvestlige del af byen har bevirket, at det oprindelige bytorv, centralt i byen, er svækket.

Den gennemkørende trafik er sammen med det manglende centrum med til at give byen en diffus karakter for udenforstående. I stedet for ét samlingssted, så har vi en række samlingssteder i tilknytning til bygningerne for vores sports- og foreningsliv og dagligvarebutikken.

ERHVERVET

Erhvervsmæssigt har Klemensker flere mindre virksomheder inden for fremstilling og håndværk. SuperBrugsen er områdets eneste dagligvarebutik; den fungerer derfor også som mødested for borgerne fra de omkringliggende byer og opland.

Foruden mange store landbrugsvirksomheder, har vi øens eneste mejeri, Bornholms Andelsmejeri. Mejeriets mælke- og osteproduktion er med til at fastholde arbejdspladser og sikre fortsat liv i nogle af de industribygninger, som præger byen.

Desuden oplever Klemens Kro en ny opblomstring. Det skyldes at et ungt par har taget initiativ til både kommercielle og fællesskabsfremmende aktiviteter på den gamle landevejskro.

DEN OFFENTLIG SERVICE

Vi har tre institutioner i byen - et fuldtægt børnehus med vuggestue og børnehave, Center for Bornholms Ungdomsskole med en mindre heldagsskole, samt aflastningsinstitutionen Løvstikken for børn og unge.

NATUREN

Klemensker ligger naturskønt i et kuperet istidslandskab tæt på sprækkedale som bl.a. Kleven, hvor en af Danmarks smukkeste cykelveje er anlagt på det tidligere jernbanespor.

I 2011 blev der lavet flere stiforbindelser og faciliteter i og omkring byen som led i forsøgs- og partnerskabsprojektet Mulighedernes Land / Liv i de små byer.

Vi har blandt andet bænke og andre faciliteter langs cykelvejen.

Desuden har vi stier og shelter omkring Præstemosen foruden en bro og et plateau.

Stisystemet binder Præstemosen sammen med Degneskoven, som tilsammen udgør et stort uberørt naturområde med frugttræer, brombærkrat og hasselskov til fri afbenyttelse for alle. Alt sammen styrker udelivet omkring byen.

Der ligger et stort potentiale i at udvide servicefaciliteterne med lærings- og infotavler om plante- og dyreliv samt geologi.

FORENINGER OG FÆLLESSKABERNE

Vi har et meget aktivt foreningsliv i byen. Klemensker-IF ejer KIF-Centret, hvor der er etableret et meget velfungerende foreningsbaseret fitnesscenter, en genbrugsbutik samt fest-, møde og aktivitetslokaler, der danner rammen om ugentlige aktiviteter, som bankospil, gymnastik og folkedans.

I samme hus har vi en genbrugsbutik og en bankoafdeling med ugentlige bankospil, samt fest- og mødelokaler.

I den anden ende af byen, har vi en kommunal idrætshal, som danner rammen om indendørs idrætsaktiviteter. Vi har altid haft tradition for samarbejde med de nærliggende byer.

Allerede for 40 år siden opførte vi, i fællesskab, en tilbygning til hallen. Her indrettede vi en skydebane (riffel og pistol) med omklædningsfaciliteter til udendørsaktiviteter.

Ved siden af hallen ligger Klemensker Svømmebad der også er foreningsdrevet og et stort aktiv i sommermånederne for områdets familier.

Tæt på hal og svømmehal ligger Bygning C, som er en del af den kommunale ungdomsskole. Her holder Lokalhistorisk arkiv, Datastuen, Vævestuen samt Pensionistforeningens aktiviteter til. Lokale kræfter arbejder sammen med BRK aktivt på at omdanne fløjen til et foreningshus. Her skal små lokale foreningers behov for plads til kreative kurser, møder og socialt samvær kunne foregå.

Det er også her, man finder den nyanlagte byhave, som er blevet til på initiativ af borgere i byen.

Derudover har vi en hundeluftepark, der benyttes af hundeejere fra hele Bornholm.

FORENINGER & FÆLLESSKABER

Vi har lavet en oversigt over områdets foreninger og fællesskaber

KOMMUNIKATIONEN

Klemensker har haft egen lokalavis i mere end 25 år. Den blev i 2019 omdannet til KLYNGE-AVISEN, der er en selvejende institution, etableret af borgerforeninger, idrætsforeninger og menighedsråd for Aarsballe, Klemensker, Nyker og Rø.

Vores mål er at fremme kontakten mellem beboere, foreninger og grupper i hele området. Avisen er også medlemsblad for idrætsforeninger og borgerforeninger og kirkeblad for Klemensker-Rø og Nyker pastorater.

Klyngeavisen udkommer seks gange om året – normalt anden onsdag i lige måneder. Den er på 32 sider og udkommer i et oplag på 2.500 stk. og trykkes af Bornholms Tidende.

Den husstandsomdeles til alle i 4-KLØVER-KLYNGEN´ med fast bopæl.

Redaktionsgruppen består af de to præster, fire lokalredaktører (én for hvert område) og en ansvarshavende redaktør. Sammen med avisens kasserer tegner redaktionsgruppen avisens bestyrelse.

Humøret var højt, da 4-KLØVER-KLYNGEN´s styre- og kommunikationsgruppe mødtes umiddelbart efter at udmeldingen om at bevillingen på 4,5 mio. kr fra Realdania Filantropi og Lokale- & Anlægsfonden var i hus.

Ekstrem-bilpleje

Tlf. 2373 3592 til: Ad-førtøjer det...

- Alt indenfor bilpleje
- Skilte & autoreklamer
- 3M autosolfilm
- Dæk & fælge
- Undervognsbehandling

Helene Laurzen
Aggørdvej 20 • 3782 Klemensker
mail@ekstrembilpleje.dk • www.ekstrembilpleje.dk

Vi har tjek på.....

Glørnester-, sneedæk- og tømmerarbejde

- Udskiftning af energivinder
- Reparation af anlæg
- Forsikrings
- Udskiftning af vinduer og døre
- Efterbehandling
- Om- og tilbygninger
- Maskinvedligeholdelse

5697 5198

Nyker Hovedgade 28 A - 3700 Rønne
Aarsballevej 33 25 03 98
www.bergglas.dk • info@bergglas.dk

Esbens Auto

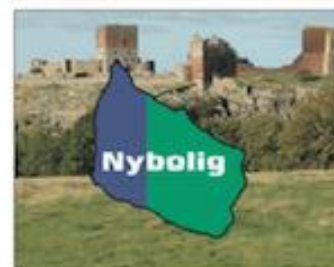
Esbens Aut
Sct. Klemensgade
3782 Klemensker

Tlf. 2360 3410

Esbens Auto tilbyder:

- Gratis levering
- Årsvedligeholdelse
- Dæk & fælge
- Rust- & jernbehandling
- Indre, tekniske reparationer
- Reparation & service af din bil
- Kløbering til nye + gamle til nye

Telefon 2360 3410

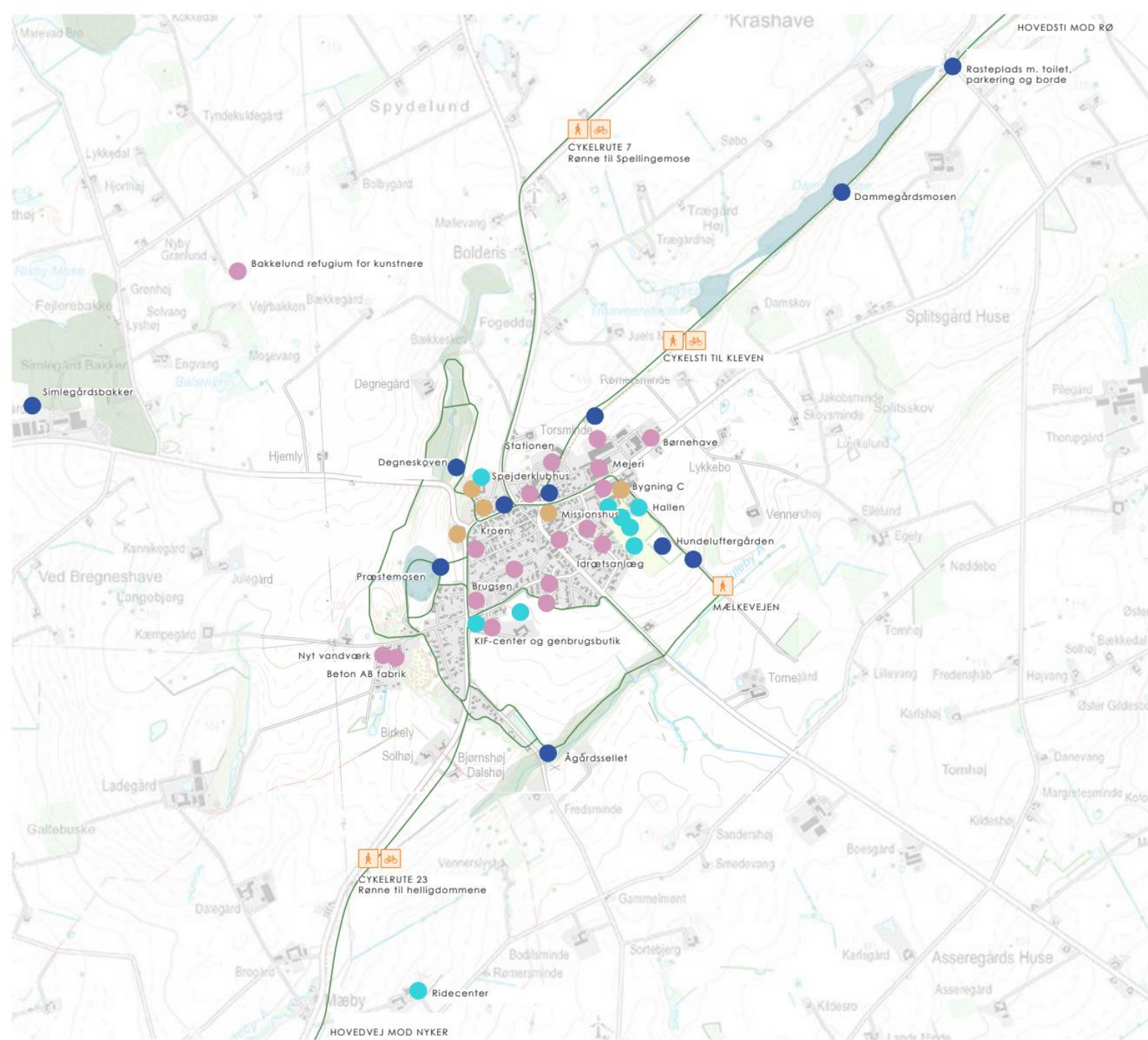
Nybolig Bornholm - Mægler med lokalkendskab !

Går du i salgstanke, så er NU det helt rigtige tidspunkt at tage kontakt til os for at få en snak om værdien af din bolig. Vi sælger rigtig mange boliger i øjeblikket, og vi gør alt for, at vores sælgere skal føle sig trygge igennem hele salgsprocessen. Vi har et stort lokalkendskab, og vi vil med glæde drøfte dine muligheder over en kop kaffe. Vi glæder os til at høre fra dig !

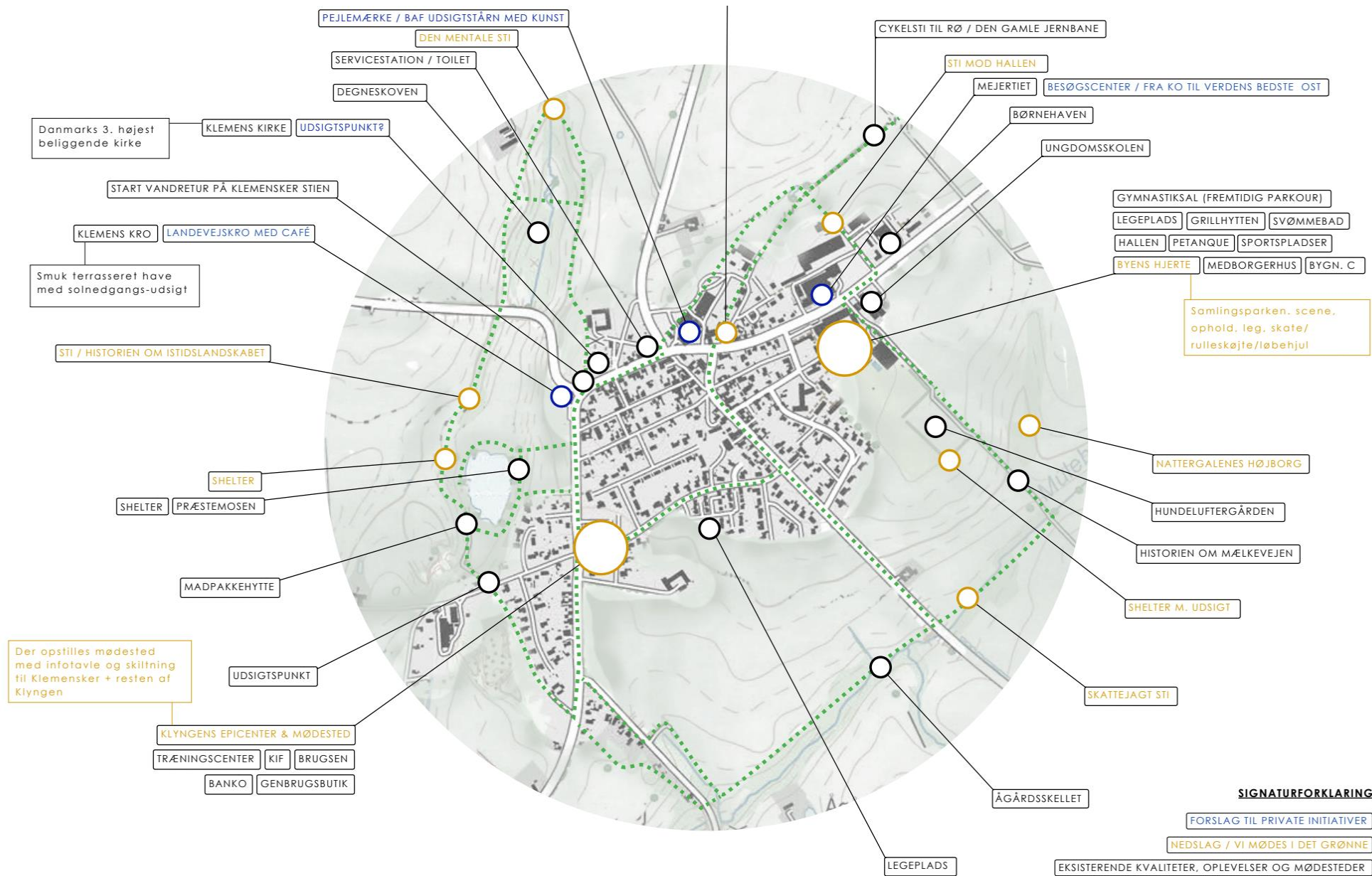
Nybolig Rønne tlf.: 56 95 78 28 + 1 eller Nybolig Nexø tlf.: 56 49 78 28 + 2

EKSISTERENDE KVALITETER OG MØDESTEDER

- Klyngens naturlige centrum er ved Brugsen, da alle kommer her
- KIF-Centret med Fitness og Genbrugsbutik
- Hallen og tilhørende idrætsanlæg har et stort udvalg af aktiviteter
- Bygning C er et samlingspunkt for alle generationer
- Den nyanlagte Byhave
- Grønne områder tæt ved byen er: Præstemosen, Degneskoven og Ågårdsellet
- Det ca. 6 km veletablerede stisystem, der viser istidslandskabet omkring byen
- Spejdercenter
- Kirke og Missionshus
- Børnehave

UDVIKLINGSIDEER

VORES VISIONER

#1

Vi har rigtig mange aktiviteter i byen, og mange af dem finder sted på forskellige mødesteder. Vores udfordring er at mødestederne mangler besøgende og turister til de mange potentialer. Det skyldes at disse aktiviteter let forsvinder i mængden, hvis ikke vi fokuserer tiltagene.

Vi vil derfor styrke Klemensker ved at forstærke byens mødesteder både i byen og forbindelserne til de andre byer. På den måde bliver naturens stedbundne og enestående kvaliteter fremhævet og forstærket.

#2

Vi har mange børn i byen, men vores udfordring er at de går på syv forskellige skoler spredt over hele øen. Vi vil sikre at områdets børn og unge har adgang til foreningernes mange tilbud om eftermiddagen.

Derfor vil vi etablere et klubtilbud umiddelbart efter skoletid for aldersgruppen 9-13 år.

#3

I Klemensker er fastboende i alle generationer, og vi får hele tiden nye beboere og gæster. Vores udfordring er at skabe en stærk følelse af fællesskab.

Der ligger en stor mulighed i klyngeprojektet 'Vi mødes i det Grønne'. Gennem dette projekt og klyngens arbejde kan vi styrke samværet og samarbejdet mellem vores erhvervsliv, fastboende, deltidsbeboere og turister således at vi virker tiltrækkende for tilflyttere.

Vi vil forstærke fællesskaber ved at skabe mødesteder, der opfordrer til samvær for alle.

#4

Vores mange kvaliteter og aktiviteter er ikke synlige og bevidste for andre end os selv. Det skyldes at byen har forskellige mødesteder og forskellige steder at dele information.

Ved at styrke samarbejde mellem BRK, Kønnere Klemensker og 4-KLØVER-KLYNGEN, vil vi derfor vise vejen til både stier, mødesteder og aktiviteter, således at alle kan få del i oplevelserne – både udendørs og indendørs.

INDSATSER

Vores vision for Klemensker har vi inddelt i fire konkrete indsatsområder

- **MØDESTEDER**
- **BØRN OG UNGE**
- **FÆLLESSKAB**
- **SYNLIGHED**

INDSATS MØDESTEDER

- Vi vil etablere **Samlingsstedet**, der vil danne ramme om aktiviteter og ophold samt skabe samhørighed i byen og mellem de fælles idræts- og fritidstilbud i Klemensker: ungdomsskole, svømmebad, grillhytte, sports- og petanquebaner, hundeluftepark, legeplads og Klemenskerhallen.
- Vi vil desuden, med støtte fra Bornholms Andelsmejeri, etablere **Mælkevejens Shelter**, i den sydlige udkant af byen, tæt på hallen. Placeringen giver både udsyn til stjernehimlen og den tidligere mælketransportvej til byen.
- Vi vil forbedre oplevelsen i naturen ved at bygge et **Naturrum** placeret langs cykelvejen til Rø.

INDSATS BØRN OG UNGE

- Vi vil etablere en *Klub* for børn i aldersgruppen 9-13 år, der ellers er overladt til sig selv i tidsrummet mellem skole og fritidsaktiviteter. Nøgleordet er glæde og der er fokus på sundhed og bevægelse for at afhjælpe den stigende inaktivitet.
- Målet er at skabe et grundlag for samvær blandt unge fra byerne midt på øen, der i forvejen er udfordret af, at skolegangen foregår på op til syv forskellige skoler.
- Da hallen i Klemensker ikke er fuldt booket i timerne fra 14-17, vil det være ideelt at udnytte den. Svømmebad, skydebane, boldbane samt indendørs aktiviteter i hallen såsom E-sportshold. Desuden er der mulighed for fællesspisning med familierne.
- Udfordringen er, at projektet er baseret på foreningerne og områdets frivillige kræfter og det kræver en stor tilslutning blandt forældre og andre borgere.

INDSATS FÆLLESSKAB

- Vi vil styrke miljøet på Samlingsstedet, så det inviterer til nye traditioner, faste aktiviteter og tilfældige møder på tværs af generationer.
- Vi vil gøre en særlig indsats for at skabe aktiviteter og samvær for de ældre i byen.
- Vi vil styrke samværet og samarbejdet mellem vores erhvervsliv, fastboende, deltidsbeboere og turister således at vi virker tiltrækkende for tilflyttere.
- Initiativerne er tilknyttet både Realdania-projektet: 'Vi mødes i det grønne' og foreningslivet samt vores lokale ildsjæle.

INDSATS SYNLIGHED

- Vi vil, i et samarbejde mellem BRK, Kønnere Klemensker og 4-KLØVER-KLYNGEN, vise vejen til både stier, mødesteder og aktiviteter.
- På den måde skaber vi bedre anledning til at begive sig ud i naturen og samtidig forbedres oplevelsen. Det gælder uanset om man er gående eller på cykel.

NEDSLAG

2022

Nye skilte og bedre information

Nye profilaktiviteter der henvender sig specielt til unge og ældre er igangsat

Arbejdsgruppe til etablering af klubtilbud er nedsat

2024

Nyt Shelter etableret

Etablering af Samlingsstedet færdig

Nye stier etableret og outdoor-aktiviteter styrket i forbindelse med Den Grønne Bølge og projektet Vi mødes i det Grønne

Klubtilbud for aldersgruppen 9-13 år er en realitet

2026

Flere tilflyttere på grund af tydelig kommunikation

Faste aktiviteter og nye traditioner knyttet til byens forskellige mødesteder

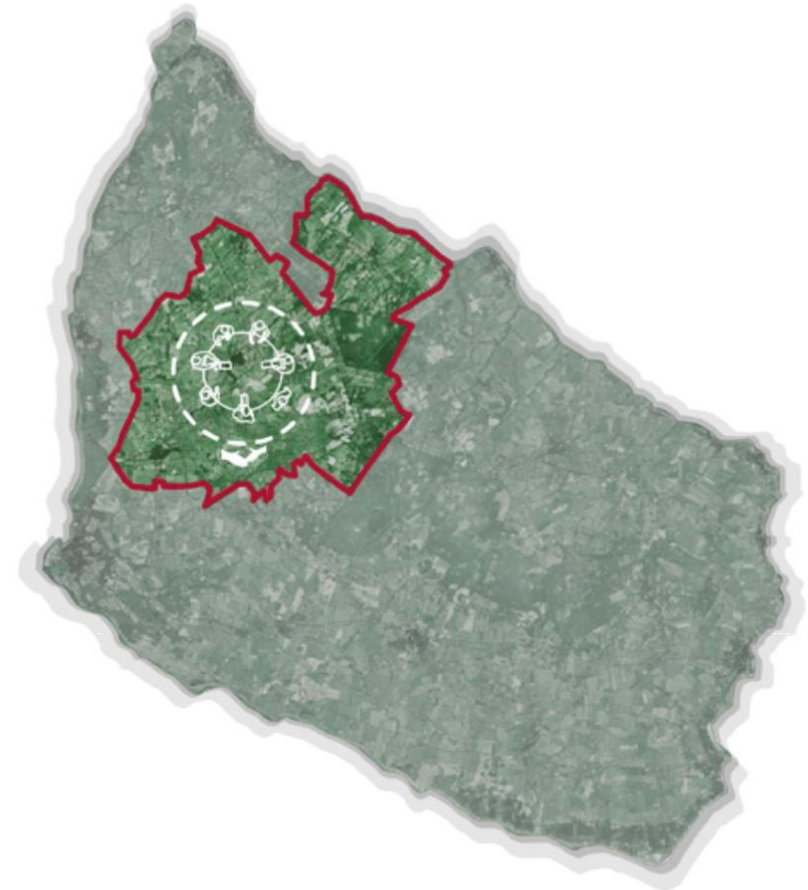
Fast forankret samarbejde i 4-KLØVER-KLYNGEN

EN DEL AF NOGET STØRRE

4-KLØVER-KLYNGEN består af byerne og lokalområder omkring Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø. Klyngen dækker tre sogne med samlet ca. 3.600 indbyggere. Omkring 500 er medlemmer af én af de fire borgerforeninger.

Der er udarbejdet lokale udviklingsplaner for alle fire byer i klyngen. Udviklingsplanerne tager udgangspunkt i det store arbejde, som i de seneste år, er foregået indenfor rammerne af 4 Kløver Klyngen og bruger f.eks. en række geografiske kort og grafiske visualiseringer af de fire klyngebyers udfordringer og potentialer, som arkitektfirmaet Matters Arkitekter har udarbejdet på baggrund af møder med borgere og foreninger i projektet: 'Vi mødes i det Grønne'.

4-KLØVER-KLYNGEN ønsker at skabe fællesskab, glæde og samvær på tværs i et attraktivt miljø baseret på både fysisk, social og mental sundhed.

EN DEL AF NOGET STØRRE

Generelt er befolkningsgruppen af ældre stor på Bornholm, og forventes at blive større de kommende år. Klyngen har dog en relativ tiltrækningskraft bl.a. i forhold til yngre førstegangskøbere grundet lave ejendomspriser.

Oplandet til vore mindre lokalsamfund er en overset ressource. Vi ønsker at styrke synet på Klyngen og vore fire lokalsamfund ved i højere grad at inddrage oplandet og naturen omkring os i fortællingen om, hvad vi kan tilbyde. Det skal bl.a. ske ved at styrke foreningslivet og skabe rum for, at flere får lyst til at bevæge sig eller mødes rundt i Klyngen på tværs af de nuværende klubmiljøer.

Ønsket om at videreudvikle det nuværende stinet er et delkoncept der skal medvirke til at styrke sammenholdet mellem de 4 lokalsamfund.

Målet er at forbinde de nuværende mødesteder (medborgerhuse og idrætsanlæg m.fl.) bedre, så de i højere grad bliver set som en fælles ressource for bevægelse, aktivitet og samvær. Det vil give foreningerne bedre mulighed for at finde sammen om at skabe stærkere klubmiljøer, og forhåbentlig inspirere til nye måder at benytte mødesteder og faciliteter på – både ude og inde.

Tilbagevendende årlige arrangementer og nye initiativer skal i højere grad være rettet mod interesserede i hele Klyngen. Visionen har dannet grundlag for det fælles projekt 'Vi mødes i det Grønne' der i 2021 fik tilsagn om medfinansiering fra Realdania.

Desuden har klyngen etableret en fælles Klyngeavis, der husstandsomdeles samt organiseret fælles arrangementer og events så som Løvfaldsturen, Kend din klynge, og en fælles klyngedag, der profilerer Klyngens samlede kulturtilbud i forbindelse med Bornholms Kulturuge.

Aarsballeklemenskernykerrø

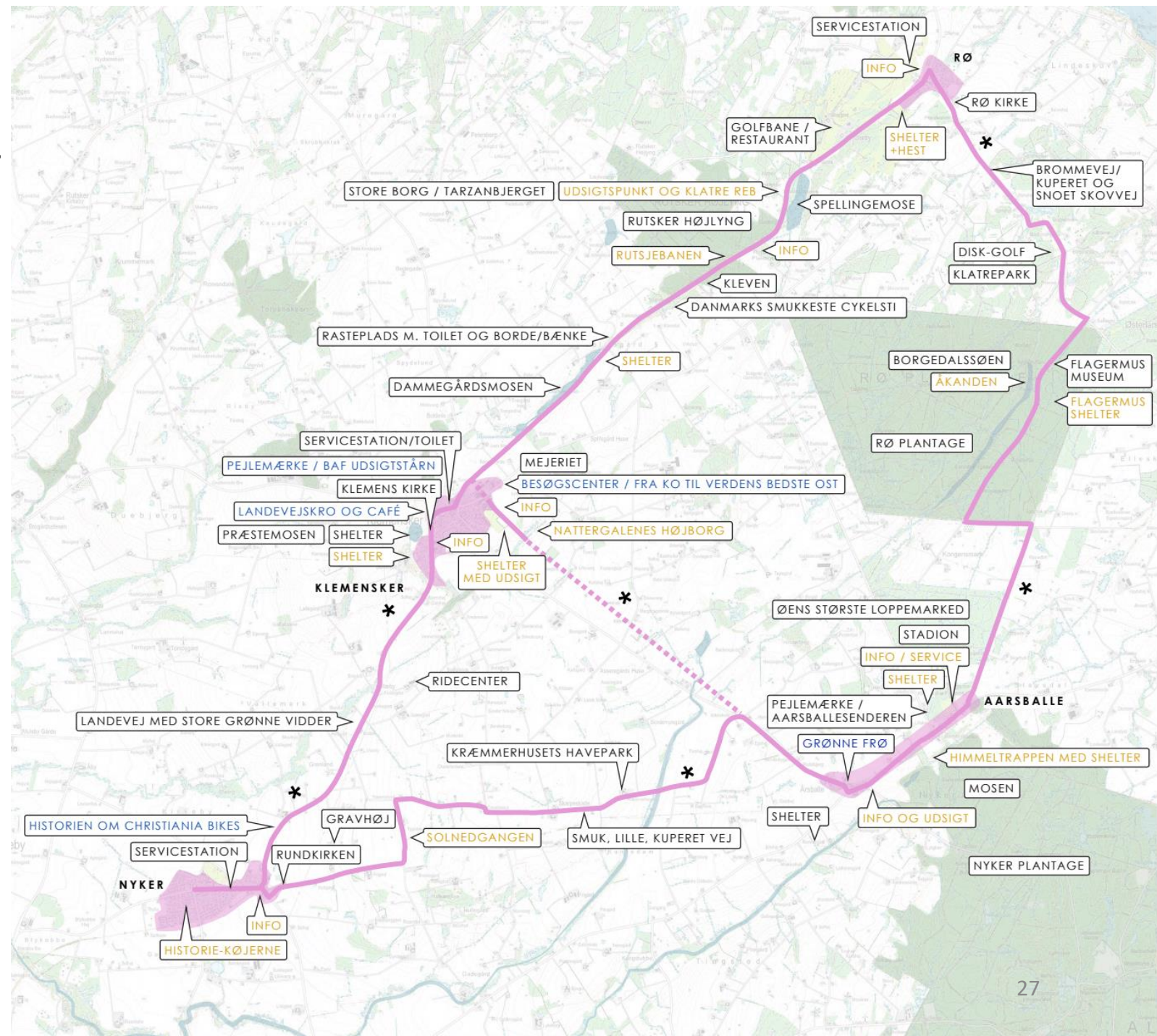

OPLEVELSER KLYNGEN RUNDT

På baggrund af de eksisterende kvaliteter og potentialer, er der placeret en række nedslag rundt i 4-KLØVER-KLYNGEN.

Målet er at:

- Skabe mødesteder, der gør klyngen til en samlet attraktion.
- Forstærke oplevelsen af den natur.
- Give mulighed for ophold og overnatning.
- Oplyse om steder og muligheder og give information om både de kulturhistoriske og landskabelige værdier.

KOLOFON

Udviklingsplanen for Klemensker land og by er udarbejdet af CRT i samarbejde med BRK og aktive borgere i Klemensker.

- TEKST: Repræsentanter for foreningerne i Klemensker, BRK og CRT
- ILLUSTRATIONER OG KORT:
  - SIDE 15, 16, 17, 25, 27: Matters Arkitekter
  - SIDE 26: Jane Hamilton
- FOTOS: SIDE 2, 3, 14, 19, 20, 21, 23, 28: Irene Dunker
SIDE 7: KIF
SIDE 1, 4, 5, 8, 12, 13: BRK
SIDE 3, 6, 9, 10, 11, 22: Destination Bornholm
- LOKAL KONTAKTPERSON: Irene Dunker, irene.dunker@gmail.com

Lene Havtorn Larsen og Jesper Manniche
Center for Regional- og Turismeforskning, Bymarken 12, 3790 Hasle
Telefon: +45 5644 1144 • mail: crt@crt.dk • www.crt.dk

Center for Regional- og Turismeforskning er et center for anvendt forskning, der løfter analyse- og udviklingsopgaver samt forskningsprojekter med særligt fokus på yderområder.

Centrets primære fokus er regional udvikling med fokus på yderområder, turisme i et destinationsperspektiv samt modeløkonomisk analyse.
CRT er beliggende på Bornholm og har eksisteret siden 1994.

©2022 Center for Regional- og Turismeforskning, Lene Havtorn Larsen

